

MAPA

'Goeie ouwe'
ANWB-wegwijzers
verdienen bescherming

Stedentrip:
indrukwekkend Dubai

Start de dag met
een gedicht

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 29 februari 2020

'Goeie ouwe' ANWB-wegwijzers

Waar vind je nog de ouderwetse ANWB-wegwijzers? In Nederland zijn ze bijna allemaal vervangen door modernere varianten, maar Curaçao telt nog een flink aantal van deze borden, die het eilandgebied in 1956 liet plaatsen. Tijd voor een beschermde status.

door Jeannette van Ditzhuijzen
foto's ANWB Historisch Archief, tenzij anders vermeld

"Het is voor mensen uit Nederland leuk om in een wereld te komen waar alles anders is en waar ze toch de bekende ANWB-borden zien staan." Gezaghebber Anno Kibbelaar sprak deze woorden in 1973, maar ze zijn nog steeds van kracht. De 'goeie ouwe wegwijzers' zijn uniek en verdienen bescherming.

De Curaçaose ANWB-borden zijn niet alleen bijzonder omdat ze er grotendeels nog steeds staan, ook omdat ze buiten Nederland alleen in Suriname zijn geplaatst. En eentje op Aruba, maar daar is het bij gebleven.

In Nederland begon de Algemene Nederlandse Wielrijders Bond (ANWB) in 1894 met de plaatsing van de eerste 'handwijzers', zoals ze werden genoemd. Twaalf houten

borden die het vanwege het materiaal, maar ook door baldadigheid niet lang hebben volgehouden. Ze werden bijvoorbeeld omgezaagd waarna ze als stookhout in de kachel verdwenen. Enkele jaren later werden ze daarom vervangen door ijzeren borden. Desondanks werden ook deze nog geregeld vernield. Maar de ANWB zette door en tien jaar na de eerste twaalf borden werd de 1000e ANWB-wegwijzer in Nederland geplaatst. Nog eens twintig jaar later, rond 1925, telde Nederland 3000 wegwijzers.

De Wielrijdersbond, die zich inmiddels tot een Autobond had ontwikkeld, heeft tot 2004 de bewegwijzering in Nederland verzorgd. Daarna heeft Rijkswaterstaat die taak op zich genomen.

Aruba

Aruba had de eer de eerste ANWB-wegwijzer in de

Foto: Liesbeth Mantel

De 'verkeersstoel' in Punda.

West te krijgen. Dat gebeurde in 1954 op aandringen van ANWB-vertegenwoordiger Jos van der Schoot, die later hoofdredacteur van de Arubaanse editie van de Amigoe zou worden. Van der Schoot en menig Arubaan wilden er graag meer, maar daaraan heeft het eiland nooit gevolg gegeven.

Eigenlijk waren er al in 1938 plannen om Aruba en Curaçao van de bekende wit-zwarte ANWB-borden te voorzien. Het dagelijks bestuur van de Bond had er 1700 gulden voor

beschikbaar gesteld, maar van plaatsing is niets gekomen, waarschijnlijk door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog. Na de oorlog werd nogmaals de vraag opgeworpen of de ANWB de inmiddels bekende wegwijzers niet in het toenmalige Oost- en West-Indië moest plaatsen. Voor de West werd deze vraag positief beantwoord, waarbij de Bond in eerste instantie aan Curaçao dacht, omdat daar de meeste toeristen kwamen.

Maar het werd dus Aruba dat

deze wegwijzer cadeau kreeg als bewijs van erkentelijkheid voor de medewerking die het Bestuurscollege altijd aan de ANWB had verleend. Daardoor telde de Bond inmiddels enkele honderden leden op het eiland.

De KNSM zorgde voor gratis vervoer van deze handwijzer en zo kreeg het bord in juli 1954 een plekje aan de weg van Oranjestad naar San Nicolas tegenover de zijweg naar het vliegveld. Het bord had drie armen waarop te lezen stond: Savaneta 9,3 km;

verdienen bescherming

Suriname

Ook Suriname kreeg enkele van de bekende ANWB-borden. Dat gebeurde begin jaren zestig. Het was de bedoeling dat de ANWB zou helpen bij het onderhoud, maar door het uitroepen van de onafhankelijkheid in dat land in 1975 is het daar niet meer van gekomen.

San Nicolas 14 km; Lago Colony 19 km; Oranjestad 3,2 km; Noord 8,2 km, Palmbeach 11 km en ten slotte Vliegveld 0,3 km. Daarboven prijkte een oranje bordje met 'Amsterdam 7845 km'.

Curaçao

Omdat het autoverkeer op Curaçao steeds drukker werd en het aantal toeristen toenam, kreeg men ook daar de behoefte aan borden die de richting naar de verschillende dorpen, wijken en toeristische bezienswaardigheden zouden aangeven.

Er bestonden in de districten al wel houten wegwijzers op enkele knooppunten van wegen, maar die waren geen succes. De verf verbleekte, waardoor de opschriften onleesbaar werden en het hout verrotte en verging. Voor een goed resultaat vergden deze houten borden gewoon te veel onderhoud. Om die reden nam Curaçao contact op met de Nederlandse ANWB, die bereid was de bekende Nederlandse borden tegen

een gereduceerde kostprijs te produceren.

Zo gebeurde het dat twee jaar na Aruba de eerste 37 borden op het eiland arriveerden. Bij het maken van de borden was men bepaald niet over één nacht ijs gegaan. Rekeninghoudend met de weersomstandigheden van Curaçao zorgde de ANWB ervoor dat de palen bestand waren tegen de tropen. Daarvoor werden gegalvaniseerd staal en tropenbestendige verf gebruikt.

Het uiterlijk van de wegwijzers week niet af van de Nederlandse exemplaren en het was de eerste keer dat de Bond deze borden op grote schaal buiten Nederland liet plaatsen.

Eerste wegwijzer

Op 28 juni 1956 was het zo-
ver en stelde Ph. Evertsz, de
Curaçaose vertegenwoordiger
van de ANWB, de eerste weg-
wijzer officieel in gebruik,
waarna ook de andere 36 bor-
den werden onthuld.
Het waren waarschijnlijk de

100. I need a 100.

Een wegwijzer bij het vliegveld.

laatste die nog in zwarte letters op een witte achtergrond werden gemaakt. Want net rond die tijd ging de ANWB over tot 's nachts beter leesbare borden: blauw met witte letters. Later werd ook het lettertype veranderd.

Bijzonder is dat de letters en de cijfers op de borden destijds nog met de hand werden geschilderd. Tegelijk kostte dit schilderen ook veel tijd. De plaatsing van de borden gebeurde vrijwel in zijn geheel op kosten van het ei-

landgebied Curaçao, dat volgens afspraak ook voor het onderhoud zou zorgen. Voor Nederland gold destijds dat een wegwijzer elke drie jaar moest worden bijgeschilderd. Op Curaçao liet het onderhoud evenwel op zich

De top van het Snip-monument.

Foto: Liesbeth Mantel

De borden werden met de hand beschilderd, een tijdrovende bezigheid.

Foto: Liesbeth Mantel

De wijzers van het Snip-monument waaieren naar alle kanten uit.

wachten en vanwege dit achterstal-lige onderhoud besloot de ANWB in 1969, in overleg met de eilandelijke Dienst Openbare Werken (DOW), de bestaande borden op Curaçao bij te werken. Ook omdat de bewegwijze-ring door veranderde verkeerssitua-ties niet overal meer klopte. Bovendien bleken er meer borden nodig en zo kwamen er ook nog eens dertien ANWB-borden bij, die door DOW werden geplaatst.

Cultureel erfgoed

In 1976 werden de borden op kosten van de ANWB opnieuw bijgeschilderd. Dat was ongetwijfeld de laatste keer, want de belettering is tegenwoordig soms amper leesbaar. Bovendien kloppen de richtingen niet meer altijd.

Zo meldde de Amigoe in 1993 nog dat het bord op het kruispunt (nu rotonde) Jan Noorduynweg en EEG-weg de verkeerde richting op wijst voor de luchthaven Hato. Voordat de weg van Zegu naar Hato werd doorgetrokken,

moest je namelijk via Sta. Maria en de Rooseveltweg naar de luchthaven. Overigens heeft François van der Hoeven ervoor gezorgd dat dit ANWB-bord behouden bleef. Het dreigde bij de aanleg van de rotonde weggehaald te worden, maar na herstel staat het nu fier in het midden van het verkeersplein. Ook elders wist hij een ANWB-bord van de sloop te redden.

Vanwege deze soms achterhaalde informatie op de borden suggereerde de Amigoe in 1993 dat de borden maar bijgezet moesten worden in het Curaçaosch Museum. Maar de vraag is of daarmee niet een stuk cultureel erfgoed verdwijnt. Curaçao telt nu nog ongeveer eenderde van het oorspronkelijke aantal wegwijzers. Zou het niet veel mooier zijn wanneer deze borden een beschermde status krijgen?

Tien jaar geleden al heeft het Monumentenbureau Curaçao een voorstel ingediend bij het (toen nog) Bestuurscollege om een aantal ANWB-borden aan te wijzen tot beschermde monumenten. Dat zou dan tevens moeten gelden voor het Snip-monument (zie kader), maar ook voor de rode gietijzeren brievenbussen (er staat er bijvoorbeeld één bij Zuikertuintje) en voor de verkeersstoelen (te zien in Punda tegenover de pontjesbrug). Tevens is toen aan DOW gevraagd de oude borden niet te verwijderen.

Gemeentelijke monumenten

Wettelijke bescherming van de ANWB-borden is niet zo raar als het lijkt. In Nederland heeft het Brabantse Nuland eind vorig jaar de twee borden binnen de gemeente tot gemeentelijke monumenten verklaard. Twee borden die in feite alleen nog de originele, blauw-witte palen hebben, want het lettertype op de borden wijkt af van het originele, ook op Curaçao gebruikte lettertype. Bovendien ontbreekt het ANWB-kroontje dat boven op de palen prijkte. Dat

Luchtwegwijzer

De borden op het Snip-monument op Hato zijn in 1959 op verzoek van DOW eveneens door de ANWB vervaardigd. Dit gedenkteken werd in 1939 opgericht, vijf jaar na de gedenkwaardige kerstvlucht van de 'Snip' van Amsterdam naar Curaçao. Gouverneur Wouters onthulde op 22 december 1939 het monument dat bij de hangars van het vliegveld Hato stond.

De richtingsborden op dit gedenkteken waaieren naar alle richtingen uit en verwijzen naar de verschillende steden waarmee de KLM destijds een directe verbinding onderhield. Vanwege de goede ervaringen met de ANWB-borden liet het eilandgebied ook deze borden in de werkplaatsen van de ANWB maken en met tropenbestendige verf beschilderen.

Doordat ze van niet-verzinkt materiaal waren gemaakt, waren ze twintig jaar later flink versleten. In verband met het veertigjarig jubileum van de KLM werden ze in 1959 in vernieuwde staat op het gedenkteken aangebracht. Het monument staat nu tegenover de voormalige vertrekhal van Hato. Het verkeert (nog) in redelijke staat, maar net als de ANWB-borden verdient dit monument een opknappbeurt en beschermde status.

alles heeft de gemeente er niet van weerhouden ze tot monument te bestempelen. De gemeente is overigens wel van plan de borden in het oude lettertype over te schilderen. De Nulandse borden stammen uit de periode 1940-1950, en zijn dus iets ouder dan de Curaçaose exemplaren.

Volgens de ANWB heeft Nuland de primeur en hebben de wegwijzers niet eerder in Nederland een beschermde status gekregen. Het zou mooi zijn als Curaçao dit goede voorbeeld volgt. Het eiland heeft in elk geval veel meer borden dan Nuland, en bovendien hebben ze nog hun originele belettering en beschikken veel exemplaren over het ANWB-kroontje.

Maar totnogtoe is van bescherming

door de Curaçaose overheid nog geen sprake. Zolang de overheid niet bereid is deze borden te onderhouden en te beschermen, is het misschien een optie wanneer enkele Curaçaose bedrijven die wél het belang inzien van het voortbestaan ervan, deze adopteren. Zij zouden de borden kunnen laten bijschilderen waarbij ze uiteraard de naam van hun bedrijf bij het bord kunnen aanbrengen. Kunnen ze meteen de juiste route van Julianadorp naar Hato aangeven.

Op die manier blijft een stuk geschiedenis intact en zullen de toeristen, over wie gezaghebber Kibbelaar het in 1973 had, maar zeker ook de Curaçaose extra genieten van deze vertrouwde ANWB-borden, die in Nederland amper nog te vinden zijn.

Foto: Horst Boelma, ANWB

Het kroontje dat boven de verkeersborden prijkte.

Foto: Jeannette van Ditzhuijzen

Dit bord dreigde bij de aanleg van een rotonde te verdwijnen. Het staat inmiddels midden op het verkeersplein.